

מלון יקרון והיהודים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצדק שליט"א

מִי־הֵתָא חֲזֵה־תָא

חֲזֵה־תָא דְאֲזַרֵייתָא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

ושמחת בכל הטוב - להודות לה' על שנטע צדיקים בכל דור

העולם כמו שכתוב (משלי י כה) 'וצדיק יסוד עולם'. וזהו שתקנו חז"ל (ברכות נח). לברך בראיית חכמי ישראל 'שחלק מחמתו ליראיו', שיש לנו להודות ולשבח לה' על הצדיקים חכמי ישראל שנטע בקרבנו. וכבר היה מעשה בהרה"ק החוזה מלובלין ע"ה שהיה חי ט"ז שנה בימי הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב ע"ה בעל הקדושת לוי, ובכל יום ויום היה לו זמן קבוע ומיוחד

וְשִׂמְחַתְּ בְכָל הַטּוֹב אֲשֶׁר נָתַן לָךְ ה' אֱלֹהֶיךָ וְגו' (כו יא). חובתו של כל יהודי וזכות גדולה היא לו לשמוח ולהודות בכל לב על שזיכה אותנו ה' ושתל צדיקים בכל הדורות, כמו שמובא בתפארת שלמה (ד"ה א"י ושמחת) על הפסוק ושמחת בכל הטוב, שהצדיק נקרא 'טוב' כמו שכתוב (ישעיה ג י) אמרו צדיק כי טוב, ובזה יש לנו לשמוח שנתן לנו ה' צדיקים שבכוחם מתקיים

העולם כמו שכתוב (משלי י כה) 'וצדיק יסוד עולם'. וזהו שתקנו חז"ל (ברכות נח). לברך בראיית חכמי ישראל 'שחלק מחמתו ליראיו', שיש לנו להודות ולשבח לה' על הצדיקים חכמי ישראל שנטע בקרבנו. וכבר היה מעשה בהרה"ק החוזה מלובלין ע"ה שהיה חי ט"ז שנה בימי הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב ע"ה בעל הקדושת לוי, ובכל יום ויום היה לו זמן קבוע ומיוחד

ע"ה להאיר בה את העולם. והרבה הפליגו צדיקי הדורות בגודל מעלת הרה"ק הקדושת לוי ע"ה, אשר כל ימיו היה מרבה להמליץ אך טוב וחסד על ישראל בכלל ובפרט, ובודאי גם לאחר פטירתו עודנו עומד ומשמש ללמד זכות על בני ישראל, כמו שכתב בנו בספר תולדות יצחק בן לוי (ויחי ד"ה ויגוע) ששמע מאביו כי הצדיק המלמד זכות על כלל ישראל בחייו, זוכה למדרגה זאת גם בעלמא דקשוט להמליץ טובה על ישראל, כי צדיקים אין להם מנוחה לא בעולם הזה ולא בעולם הבא (ברכות סד), וכמנהגם כאן למטה כן נוהגים גם למעלה בשמים [וכך אמרו בזוהר הקדוש (וירא ק): כמה דבר נש אמתשך בהאי עלמא, הכי נמי משכיך ליה כד נפיק מהאי עלמא, ובמה דאתדבק בהאי עלמא ואתמשך אבתריה הכי אתדבק ביה בהווא עלמא]. ועוד מקובל בשם צדיקים שכשנסתלק הרה"ק מברדיטשוב לבית עולמו התעלתה נשמתו למדרגת מלאך שרף ונהיה מנושאי המרכבה. וזהו שאנו אומרים בפיוט 'יושר יליצו בעדנו חיות אש' היינו הצדיקים שהתעלו למדרגת שרפי מעלה.

וכן כתב בדעת משה להרה"ק רבי משה מקוניניץ ע"ה (בשלח ד"ה או יאמר ויהי) שיש להודות לה' יתברך שברא צדיקים בעולמו, וזהו שכתוב (תהלים קז א) 'הודו לה' כי טוב' שיש להודות לה' שברא בעולמו את הצדיק הקרוי 'טוב' [כמו שכתוב (ישעיה ג י) אמרו צדיק כי טוב], 'כי לעולם חסדו', שרצה הקב"ה להמשיך חסדו וטובו בעולם, ולשם כך ברא את הצדיק שבזכותו יהיה נשפע חסד לעולם.

מִלְתָּא דְפְלִיאָה

עיקר מצות צדקה הוא הנאת העני

הַשְׂקִיפָה מִמַּעוֹן קִדְשֶׁךָ מִן הַשָּׁמַיִם וּבִרְךָ אֶת עַמְּךָ אֶת יִשְׂרָאֵל וְגו' (כו, טו). מעלת עשיית חסד וצדקה גדולה מאוד, ואף אם תהיה כוונת האדם להנאת עצמו אין נגרע משכרו, כי העני נהנה ממנו אף שלא היתה כוונתו ראויה". בזה פירש בדברי יחזקאל (וירא ד"ה ויקומו) את דברי רש"י (בראשית יח טז) כל השקפה לרעה חוץ מ'השקפה ממעון קדשך' (דברים כו טו), שגדול כח מתנות עניים שהופך מידת רוגז לרחמים. היינו כשמשקיפים ומתבוננים בעומק מעשי האדם רואים שמעורב בהם כוונות ופניות עצמיות, אבל כשעוסק במתנות עניים אין בכך רע כי העיקר הוא שהעני נהנה ממנו, ואף אם משקיפים לעומק ליבו אין הדבר מפחית מחשיבות מעשי הצדקה. וראה באהבת ציון (דרוש י) לבעל הנודע ביהודה: שבכל המצות צריך לעשות המצוה לשם שמים ולא על מנת לקבל פרס, מה שאין כן בצדקה, משום שכל מצוות ה' אם אינו עושה לשם מצוה אין בו ממש ואינו עושה כלום, שהרי אם נטל לולב או הניח תפלין וציצית לולא שיש בזה מצות הבורא יתברך שציונו לעשות כן אין במעשה הזה שום תועלת מצד עצמו, ורק מפני שמקיים מצות הבורא שציונו לעשות כן קיום המצוה גורם חשיבות ויקר תפארת המעשה, לפיכך אם אינו עושה לשם מצוה אין בו ממש, אבל בנתינת צדקה אף שאין בו מחשבת מצוה מכל מקום הרי יש תועלת לעני בעשייתו, שאין הבדל אצל העני אם הנותן עושה צדקה לשמה או לא.

א. וכן כתב באמרי פנחס השלם (שער עבודת ה' אות מח) בשם הבעל שם טוב שבג' דברים אין הכוונה מעכבת, צדקה כי מכל מקום העני נהנה, מקוה שמטהרת ממילא, והמלמד תורה כי התלמיד מחכים ממילא.

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

ירידת הדורות באור התורה

בגודל עבודתם של הדורות הקודמים אפשר לבוא לידי רפיון ובמה נזכה אנחנו לעבודת ה', השב לו שכן שאל **רבינו חיים ויטאל ע"ה** את רבו **האר"י ז"ל**, אחרי שרואים אנו את גודל מעלת הראשונים, ועד כמה דקדקו על עצמם על פגם קל ומועט, וכמה הרבו להצטער ולהתענות על מיעוט עבודתם לבוראם, אם כן במה נזכה אנו אזובי הקיר שאין עבודתינו חשובה למאום בפניהם, ובמה נבוא לפני המלך לחלות פניו בעבודה תמה ונקה. השיב לו **האר"י ז"ל** שבודאי בדורות הראשונים היו נשמות גבוהות ביותר והיה נדרש מהם עבודה לפי ערך מדרגתם, אבל ככל שמתאחרים הדורות מתמעטת הקדושה בעולם, ומשום כך כל עבודה מועטת יש לה חשיבות מיוחדת בשמים [ראה עוד בשער הגלגולים (הקדמה לח): פעם אחת שאלתי למורי ז"ל, איך היה אומר לי שנפשי היתה כל כך מעולה כנזכר לעיל, והרי הקטן שבדורות הראשונים היה צדיק וחסיד שאין אני מגיע לעקבו. ואמר לי, דע לך כי אין גדולת הנפש תלויה כפי מעשה האדם, רק כפי הזמן והדור ההוא, כי מעשה קטן מאד בדור הזה שקול בכמה מצות גדולות שבדורות אחרים, כי בדורות אלו הקליפה גוברת מאד מאד לאין קץ, מה שאין כן בדורות ראשונים, ואלו הייתי בדורות הראשונים היו מעשי וחכמתי נפלאים מכמה צדיקים הראשונים וכו', ולכן שלא אצטער על זה כלל, כי בלי ספק יש לנפשי מעלה גדולה על כמה צדיקים הראשונים מזמן תנאים ואמוראים], ואפילו אנחה של יהודי שמצטער על מיעוט חלקו בעבודת ה', יש לה חשיבות גדולה ורצויה היא במרום כמו עבודתם של הדורות הקדמונים.

והרה"ק מאיזביצא ע"ה אמר ששמע דבר חידוש מפי רבו הרה"ק רבי שמחה בונם מפרשיסחא ע"ה, שיש מעלה מיוחדת לדורות האחרונים על פני הדורות הראשונים, כי אף שבדורות האחרונים המוחות מתמעטים בכל פעם, אבל נקודת החיים שבלב מתרחבת תמיד ונעשה מזוכך בכל פעם בגלות יותר (פרי צדיק ואתחנן אות כא).

ב ז) 'כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבאות הוא, אם דומה הרב למלאך ה' יבקשו תורה מפיו, ואם לאו אל יבקשו תורה מפיו. וצריך להבין הרי אדם פשוט אין לו כל השגה בצורת מלאך, וכיצד יוכל לדעת האם רבו דומה למלאך, ויש שפירשו ש'מלאך' היינו הדורות הראשונים שהיו לפנינו, כמו שאמרו חז"ל 'ראשונים כמלאכים', ואם הרב משתדל להידמות לרבותינו הראשונים ולמסור שמועותיהם לדורות הבאים, אז הוא דומה למלאך וראוי ללמוד תורה מפיו, אבל אם אין הרב מכניע עצמו לרבותיו שקדמו לו אין ראוי לשמוע וללמוד מפיו.

ועל פי זה יש לפרש גם את דברי הגמרא דלעיל 'אם ראשונים בני מלאכים אנו בני אנשים, ואם ראשונים בני אנשים אנו כחמורים', שאם אנו נכנעים בפני הדורות הקודמים והם דומים בעינינו כמלאכים, אזי אנו חשובים לכל הפחות כבני אדם, אבל אם אין אנו מתבטלים לדורות הראשונים והם דומים בעינינו כבני אדם, אזי אנחנו במדרגה נמוכה עוד יותר ואיננו דומים אלא לחמורים. אם כן אף אם נוכחנו לראות וכמעט אי אפשר להגיע בדורות הללו להשגה של ממש בעבודת ה', יש לנו להתבטל לדורות הראשונים שעבדו במסירות נפש וללמוד מהם גם לדורנו אנו, שאין לנו עצה ותבונה אלא למסור נפשנו לזכות להתקרב לאבינו שבשמים, כי התורה איננה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה.

וכך נדרש הפסוק **הסכת ושמע ישראל** כתתו עצמכם על דברי תורה, ועל ידי זה זוכים להמשך הפסוק **היום הזה נהיית לעם לה' אלקיך**, שבכל יום יהיה בעיניך כאילו היום באת עמו בברית, והעצה בימי החשכות לקיים דברי המשנה (ברכות ב.) 'מאימתי קורין את שמע בערבין', להתחזק בקבלת עול מלכות שמים במסירות נפש בזמני הערב בסוף הדורות, ורק באופן זה אפשר להחזיק מעמד בעבודת ה' בגלות עד שנזכה לזמן הבוקר והאור בבוא הגאולה.

חשיבות דורות השפלים

ואם ישאלך אדם שכשמתבוננים

וידבר משה והכהנים הלויים אל כל ישראל לאמר, הסכת ושמע ישראל היום הזה נהיית לעם לה' אלקיך (כז ט).

דור עקבתא דמשיחא הוא זמן קשה בכל הנוגע לעבודת ה', וגם נשמות ישראל שבדור זה הם נשמות נמוכות ושפלות ביחס לנשמות ישראל בדורות הקודמים, וידוע גודל הדורות הראשונים אשר היו גדולים בשיעור קומתם מן האחרונים, כדברי חז"ל (ברכות לה:): לא כדורות הראשונים דורות האחרונים, ולעולם הראשונים המה במעלה יתירה וגבוהה על פני האחרונים, וככל שחולפים הדורות כך הם מתמעטים והולכים [שהדורות היו טובים וצדיקים מן אחרונים וכו', שאי אפשר שיהיו אחרונים כראשונים (רש"י ר"ה כה: ד"ה אל)].

הכנעה לדורות הראשונים שעבדו במסירות נפש

אמרו חז"ל (שבת קיב:): אם ראשונים בני מלאכים אנו בני אנשים, ואם ראשונים בני אנשים אנו כחמורים, דהנה עיקר מעלת עובד ה' היא כפי מידת מסירות נפש שבקרבו, להיות מוכן ומזומן להקריב נפשו ומאודו על קדושת ה', וזוהי מעלת הדורות הראשונים על פני הדורות המאוחרים, כי הדורות הראשונים היו מיוחדים ומזומנים למסור נפשם על קידוש ה', וכו' שאמרו (ברכות כ.). שהראשונים שהיו רגילים למסור נפשם על קידוש היו זוכים שייעשו על ידיהם ניסים, ואילו הדורות המאוחרים שאינם רגילים למסור נפשם אינם רגילים בניסים.

ועל דורותינו מוטל תמיד להתאמץ לאחוז בדרכי אבותינו והדורות הקודמים, כדי שתהיה לנו שייכות עם ועם מדרגתם [כמו שכתוב (ש"ה"ש א ח) 'אם לא תדעי לך היפה בנשים צאי לך בעקבי הצאן', ופירש רש"י: 'אם לא תדעי לך' כנסייתי ועדתי, 'היפה בנשים' בשאר אומות, איכה תרעי ותנצלי מיד המציקים לך להיות ביניהם ולא יאבדו בניך, התבונני בדרכי אבותיך הראשונים שקבלו תורתו ושמרו משמרתו ומצותי ולכי בדרכיהם]. והנה אמרו חז"ל (מו"ק יז.) אמר רבי יוחנן מאי דכתיב (מלאכי

עבודת האדם לייחד הגשמיות עם הרוחניות

בית אהרן (עמ' קמג). ובאילה הרה"ק רבי נפתלי מליטאוויסק בן הרה"ק רבי שמעון מיערוסלאב (עמ' קמא) הובא כן בשם הרה"ק מרוז'ין ע"ה].
ואלו דברי הרמב"ם ע"ה בשמונה פרקים (פ"ה) שמכלל מצות (לעיל ו ה) 'ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך', שיהיו כל חלקי נפשנו מיוחדים לאהבת ה', וכל מעשינו הגשמיים יהיו מכוונים לאהבת ה' ועבודתו, ובזה יתקיימו דברי חז"ל (ברכות סג.) על הכתוב 'בכל דרכיך דעהו' אפילו לדבר עבירה, היינו שאפילו דברים שיש בהם צד עבירה נעשה אותם לשם שמים.

התחדשות התורה בכל יום

היום הזה ה' אלקיך מצונו לעשות (כו טז).
כתב רש"י דברי חז"ל שדרשו מכאן **היום הזה ה' אלקיך מצונו** בכל יום יהיו בעיניך חדשים, כאלו בו ביום נצטוו עליהם. וכן על הפסוק (שמות יט א) 'ביום הזה באו מדבר סיני מפרש רש"י **הקדוש** שלפניך כתוב 'ביום הזה' ולא 'ביום ההוא', כדי שיהיו דברי תורה חדשים עליך כאלו היום נתנו. ויש לדעת שלא בכדי יזכה האדם להשגה זו, אלא רק על ידי הכנת הלב כראוי רק אז זוכה להתחדשות תמידית, ואז דברי תורה מתחדשים בו בכל יום, כמו שמברכים 'ברוך אתה וכו' נותן התורה', לשון הווה, לומר שנתנת התורה מתחדשת בכל יום ויום, כמבואר **בשל"ה הקדוש** (תולדות אדם בית ה') בשם **הדרת קודש**, שלפניך תקנו לברך 'נותן התורה' לשון הווה, על הארת התורה המתחדשת בכל יום. וכך פירש הט"ז (או"ח סי' מז סק"ה): ונראה לי עוד שתיקנו לחתום נותן התורה שיש במשמעותו לשון הווה, ולא נתן בלשון עבר, אלא הכוונה שהוא יתברך נותן לנו תמיד בכל יום תורתו, דהיינו שאנו עוסקים בה וממציא לנו הוא יתברך בה טעמים חדשים.

הצדיקים אשר הולכים לפני האלקים [וזה לשון הרמ"א (סי' א ס"א): 'שויתי ה' לנגדי תמיד' (תהילים טז ח), הוא כלל גדול בתורה ובמעלות הצדיקים אשר הולכים לפני האלהים, כי אין ישיבת האדם ותנועותיו ועסקיו והוא לבדו בביתו, כשיבתו ותנועותיו ועסקיו והוא לפני מלך גדול, ולא דבורו והרחבת פיו כרצונו והוא עם אנשי ביתו וקרוביו, כדבורו במושב המלך. כל שכן כשישים האדם אל לבו שהמלך הגדול הקב"ה אשר מלא כל הארץ כבודו עומד עליו ורואה במעשיו, כמו שנאמר (ירמיה כג כד) 'אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם ה'', מיד יגיע אליו היראה וההכנעה בפחד השי"ת ובושתו ממנו תמיד].

ועוד סעיף יש (שם סי' רלא ס"א), בכל מה שיהנה בעולם הזה לא יכוון להנאתו אלא לעבודת הבורא יתברך, כדכתיב (משלי ג ו) 'בכל דרכיך דעהו' [וזה לשון השלחן ערוך: בכל מה שיהנה בעולם הזה לא יכוין להנאתו אלא לעבודת הבורא יתברך, כדכתיב (משלי ג ו) 'בכל דרכיך דעהו', ואמרו חכמים (אבות פ"ב מי"ב) כל מעשיך יהיו לשם שמים, שאפילו דברים של רשות כגון האכילה והשתיה וההליכה והישיבה והקימה והתשמיש והשיחה וכל צרכי גופך, יהיו כולם לעבודת בוראך או לדבר הגורם עבודתו].

ואמר על כך הרה"ק רבי זושא מאניפולי ע"ה שכל עבודת ה' של האדם תלויה בסעיפים אלו, והרמז לכך הוא בדבריו של אליהו הנביא לבני ישראל (מלכים א' יח כא) 'עד מתי אתם פוסחים על שתי הסעיפים', כלומר עד מתי לא תתגברו לקיים את שתי ההלכות האלו, לזכור את ה' בכל שעה ולעשות את כל המעשים לכבודו יתברך [הוספות מהרצ"א על סור מרע ועשה טוב (אות לו)]. וראה גם בליקוטים מהרה"ק רבי אשר מסטאלין, הנדפס בסוף ספר

והיה פי תבוא אל הארץ אשר ה' אלקיך נתן לך נחלה וגו'. ולקחת מראשית פרי האדמה וגו' (כו א-ב). מעיקרי עבודת האדם לבוראו הוא לייחד את גשמיות העולם עם הרוחניות, שעל זה אנו אומרים קודם כל מעשה המצוות 'ליחד שם יו"ד ה"א בו"ו ה"א', והרמז הוא כי שם י"ה רומז לרוחניות העולם ושם ו"ה רומז לגשמיות העולם [כמו שאמרו בתיקוני זוהר (הקדמה ט:)] ששם הוי"ה ראשי תיבות 'שמחו השמים ותגל הארץ'. נמצא שאותיות י"ה רמז לשמים הרוחניים ואותיות ו"ה רמז לארץ הגשמית], וזוהי עבודת האדם לייחד את הגשמיות עם הרוחניות, ועל ידי קיום מצוות התורה במעשה גשמי זוכים להשיב את הגשמיות ולהופכה לרוחניות [ובאמת לעתיד לבוא יהיה השם יהי"ה (ליקוטי תורה להאריז"ל זכריה יד ט), רמז לכך שגם הגשמיות תתהפך לרוחניות, וגם אותיות ו"ה ישובו להיות י"ה (תשואות חן ראה ד"ה עשר הב')].

כשיהודי מישראל מרומם את הגשמיות זוכה בכך להביא ביכורים לה'. כפי מה שאמר הרה"ק בעל **תשואות חן ע"ה** (ד"ה והיה) שבמצות ביכורים נאמר **והיה כי תבוא אל הארץ וגו' ולקחת מראשית פרי האדמה**, שעל ידי שמייחד במעשיו שם 'והיה' על ידי ייחוד הגשמיות שהוא ו"ה עם הרוחניות שהוא י"ה, אזי יזכה לקחת מראשית פרי האדמה ולהשיבה אל הקדושה, וזה סוד מצות הביכורים לקרב את הארציות אל התורה הנקראת 'ראשית'.

קידוש הגשמיות על ידי שזוכרים תמיד את ה' יתברך

והעצה לזכות לקדש את העשיה הגשמית היא על ידי שיתכוון בכל מעשיו לשם שמים, ושני סעיפים התייחדו לכך בשולחן ערוך, והם הסעיף הראשון (או"ח סי' א ס"א) 'שויתי ה' לנגדי תמיד' (תהילים טז ח) הוא כלל גדול בתורה ובמעלות

יצא לאור ע"י מכון אור לישראל © כל הזכויות שמורות אין להעתיק או להצטט ללא אישור מפורש בכתב ממכון אור לישראל. עיצוב ועימוד: שוקי קנר

